

**Oecumenische viering voor de Gebedsweek voor de Eenheid van de Christenen
19 januari 2012**

Omgevormd door de Overwinning van Jezus Christus

Ik zou het Interkerkelijk Comité willen danken voor de grote eer mij uit te nodigen om bij deze bijzondere gelegenheid te prediken in de Duitstalige Evangelische Kerk.

De oecumenische relaties tussen de Kerk van Engeland en de Evangelische Kerk van Duitsland zijn onderworpen aan het Meissen Akkoord, door onze beide Kerken ondertekend in 1988. Door dit akkoord zijn onze beide Kerken ertoe gebonden “om alle mogelijke stappen te ondernemen naar nauwere samenwerking in zoveel mogelijke gebieden van christelijk leven en getuigenis.” Meissen is een praktisch akkoord dat geleid heeft tot velerlei samenwerking, en tot bezoeken en uitwisselingen tussen christenen in Engeland en Duitsland. Op meer persoonlijk vlak dan, één van de hoger geplaatste leden van de vertegenwoordiging van de EKD bij de Europese Gemeenschappen was tot voor kort een trouw lid van mijn eigen Kerk. Hij sprak perfect Engels en zijn gebeden voor de gezondheid van de Britse Koningin waren hartelijker dan wat ik hoorde van mijn Engelse parochianen! Het is dan ook in het licht van deze warme oecumenische vriendschappen dat ik mijn dank betuig aan Pastor Reinhard Weißer en de gelovigen van de Duitstalige Evangelische Gemeente voor hun gastvrijheid deze avond.

De tekst voor vanavond kan op het eerste gezicht verrassend lijken. 1 Korinthiërs 15 is namelijk de klassieke verklaring van de verrijzenis. Het is een stuk dat we gewoon zijn te horen op begrafenissen, waar het duidelijk relevant is. Maar het is enkel wanneer we dit hoofdstuk in de context van de volledige brief zien, dat we de markante relevantie ervan voor de oecumenische beweging ontdekken.

Korinthe was een cosmopolitische havenstad en één van de grote steden van het Romeinse Rijk. De Korinthische kerkgemeenschap had een even verscheiden karakter als de stad zelf, met Joden en niet-Joden uit Italië, Griekenland, Klein-Azië en wellicht nog andere landen. Het was een complexe en multiculturele gemeenschap. Voor St. Paulus was het een uitdaging, een Kerk te stichten met zulk een uitgesproken identiteit dat ze deze verschillende volks- en culturele groepen kon omvatten. De *eenheid van de Kerk* is daarom het sleutelbegrip in deze brief.

In hoofdstuk 1 lezen we dat er zich afzonderlijke partijen hebben gevormd rond bepaalde leiders. Het doopsel, dat een ritus van toetreding tot de Kerk had moeten zijn, lijkt omgevormd tot een ritus van intrede in een bepaalde partij binnen de Kerk. Paulus moet de Korinthiërs er dus aan herinneren dat het er niet toe doet of ze gedoopt zijn door Petrus, Paulus of Apollos, maar dat de essentie het ontvangen van het evangelie is en het gedoopt zijn in Christus en zijn kruis. Voor St. Paulus ligt het kruis van Christus aan de basis van de christelijke identiteit. Het is de omvormende kracht van het kruis die het bestaan van de individuele christen kan herscheppen en de basis kan aanreiken voor een nieuwe vorm van gemeenschap. Voor zowel Joden als Grieken vertegenwoordigt het kruis de kracht en de wijsheid van God – wijzer en sterker dan menselijke wijsheid en kracht. Het onderricht van Paulus begint in hoofdstuk 1 met de kracht van het kruis – en een groot deel van de rest van de brief toont aan hoe deze

omvormende kracht kan worden toegepast, door het opbouwen van liefdevolle relaties, door een godvrezende levensstijl en door deelname aan de Heilige Communie. Het doel is een gemeenschap van gelovigen die samen leven naar het model van Christus' kruis.

Op een gelijkaardige manier eindigt deze brief van Paulus met het onderricht over de verrijzenis. Paulus bevestigt dat het christelijk geloof niet alleen achterom kijkt naar de boodschap van het kruis maar evenzeer vooruitblijkt naar de hoop op de verrijzenis. De pogingen van Paulus om de verdeeldheid in Korinthe te overbruggen bereiken hier hun climax. Volgens Karl Barth “vormt hoofdstuk 15 niet alleen het sluitstuk en de bekroning van de gehele brief, maar geeft het ook de sleutel tot zijn betekenis”. Het belang van de verrijzenis is een boodschap van diepgaande, omvormende en eenmakende hoop op God. In het licht van zulke hoop, zouden het geruzie en de partijgeest achterwege moeten blijven. De onenigheden tussen de gelovigen zijn onbeduidend in vergelijking met de grootse eindoverwinning waaraan we allen deel zullen hebben.

Het is natuurlijk zo dat de dood de grote scheiding betekent. Ieder van ons staat alleen voor de dood, hoe nabij onze familie en vrienden ook mogen zijn. En niets scheidt mannen en vrouwen of ouders en kinderen zo verschrikkelijk als de dood. En toch, zegt Paulus, wordt deze laatste grote vijand van het menselijk geluk overwonnen in de verrijzenis. Zo ook wordt alles wat onze menselijke relaties doorbreekt, gerelativeerd door de grote overwinning van Christus op de dood. Deze dingen hebben geen blijvende greep op ons – ooit zullen zij wegvallen.

Laten we nu de gevolgtrekkingen van deze boodschap onderzoeken, voor individuele christenen, voor de Kerk en voor de samenleving in ruimere zin.

Vooreerst met betrekking tot het individu. Ons leven is op moreel en spiritueel vlak gedefinieerd op een as in het teken van het kruis en de verrijzenis van Christus. We sterven met Christus opdat we met Hem zouden verrijzen. *Omvorming* raakt dus het hart van het christelijk leven. Dit betekent niet dat we andere mensen worden. Moderne psychologen wijzen er ons terecht op, dat de basis van ons karakter bepaald wordt door onze genen en de ervaringen uit onze kindertijd. Maar verandering is mogelijk. Of zoals Kardinaal Newman stelde: “groeien is verandering en perfectie komt er pas na veel verandering”.

Het hoofddoel van deze verandering is ons te brengen van hoofdzakelijk met onszelf bezig zijn naar bezorgdheid voor anderen. Martin Luther beschreef de status van de zondige mens als “de mens op zichzelf teruggeplooid”. En Dietrich Bonhoeffer, deze grote volgeling van Luther, merkte op dat het hoofdzakelijk erom gaat omvormd te worden van “mannen en vrouwen voor onszelf” tot “mannen en vrouwen voor anderen”.

Dit is niet te verwarren met een vaag begrip van welwillendheid tot de wereld in het algemeen. Het gaat om reële, praktische actie op de plaatsen en gemeenschappen waar God ons geplaatst heeft. In onze eigen stad Brussel staan we voor een uitdaging. 25% van de inwoners van Brussel leven in gezinnen met een maandinkomen van minder dan 900 €. 50% van de inwoners van Brussel zijn van vreemde oorsprong. “Mannen en vrouwen voor anderen zijn” zal ons dus op diverse wijze engageren

Vervolgens wordt door de boodschap van St. Paulus *de Kerk* opgevat als *een alternatieve gemeenschap die eenheid in verscheidenheid aanmoedigt*. In de 20^e eeuw ging het er in de oecumenische beweging grotendeels om theologische verdeeldheid tussen Kerken te overbruggen. Dergelijk onderscheid bestaat nog steeds, maar de belangrijkste verschillen zijn nu, volgens mij, veeleer cultureel dan theologisch. Zo werd er b.v. in Zuid-Afrika gezegd dat “de zondagochtend de tijd van de scherpste rassenscheiding is”. In hun eredienst verkozen blanken het gezelschap van andere blanken.

Onze Kerken weerspiegelen de cultuur waarin we geplaatst zijn. Het is naïef te denken dat we kunnen functioneren volgens het simpele motto ‘mensen hebben problemen en het evangelie lost ze op’. Het is een feit : in onze Kerken zelf worstelen christenen met dezelfde vragen als iedereen. De mensen wensen kerkdiensten in hun eigen taal net als ze wegwijzers in hun eigen taal willen. Zet mensen van verschillende sociale en economische achtergronden samen en de interactie wordt bemoeilijkt.

En toch, precies omdat we putten uit de omvormende kracht van kruis en verrijzenis, kunnen we soms wonderlijk goede dingen doen. Mijn eigen Kerk in Brussel, Holy Trinity, brengt mensen samen van wel 40 verschillende landen en van zeer verschillende economische achtergrond, en nu en dan komen we allen bijeen in een oprecht mooie eredienst. Of nog, enkele maanden geleden hebben sommigen onder ons een dienst bijgewoond in de St. Michiels- en St. Goedelekathedraal, ter herdenking van 9/11 en om te bidden voor de vrede. Verscheidene Kerken namen deel alsook Joden en Moslims. Het resultaat was zeer ontroerend. Wat een contrast met de herdenkingen in New York zelf waar de burgemeester religieuze diensten uitgesloten had. In een tijd waarin de meeste mensen de godsdiensten beschouwen als deel van de problemen in de wereld, hebben wij in Brussel aangetoond dat godsdienst deel kan uitmaken van de oplossing.

Ten derde en ten slotte, de omvorming van de Kerk is bedoeld voor de omvorming van de maatschappij. De overwinning bekomen door Jezus Christus is een wereldwijde overwinning. Daardoor wordt zijn koninkrijk gevestigd. De Kerk is geen einddoel op zich maar staat in dienst van dit koninkrijk. Laat mij Bonhoeffer opnieuw citeren: “De Kerk is er voor anderen ... niet enkel voor zichzelf.”

In de huidige omstandigheden geloof ik dat christelijke Kerken het vermogen bezitten om mensen met verschillende taal en cultuur te verenigen, en dat dit een profetische betekenis heeft. Ons Europees werelddeel heeft de jongste 60 jaar vorm gekregen door een visie geïnspireerd door christelijke politici die vrede en welvaart wilden opbouwen na de verwoesting van oorlog. Maar die visie staat nu onder grote druk. Staatsschuld, druk op banken en marktspeculatie tegen zwakkere economieën creëren zowel politieke als economische spanningen. Bij degenen die hier in Brussel voor de Europese Instellingen werken heerst veel pessimisme. Tegelijkertijd is er een opleving van nationalistische gevoelens. De zogeheten populistische partijen, gewoonlijk uiterst rechts, trekken nieuwe leden aan, meestal ontmoedigde twintigers en dertigers. De mensen hebben het moeilijk om in te zien hoe de centrale Europese Instellingen verenigbaar zijn met lokale culturele aspiraties en identiteiten.

De christelijke Kerk ziet zichzelf niet als het antwoord op de problemen van de maatschappij. Wij worstelen met dezelfde problemen. Wel kunnen wij sommige wegen aanwijzen. Wij kunnen bijvoorbeeld het specifieke en het universele wonderwel verzoenen. We kunnen tonen hoe gemeenschappen individuele culturele identiteiten kunnen waarderen en toch deel uitmaken van een universele Kerk. We erkennen en vieren specifieke, authentieke ervaringen van het christelijk leven waarvan een universele aantrekking uitgaat. Wij belichamen een vorm van eenheid die makkelijk omgaat met verscheidenheid. Deze gave en dit model bieden wij een continent aan waar eenheid te vaak aanvoeld wordt als vijand van verscheidenheid en waar het specifieke en het universele vaak tegenover elkaar staan.

Tot besluit, het evangelie van omvorming, van verandering, is tegelijk een bemoedigende en een storende boodschap. “De trompet zal weerklinken en we zullen veranderd worden”, zegt de apostel: en het conservatieve gedeelte in onszelf protesteert onmiddellijk dat we liever zouden blijven zoals we zijn. Maar verandering is onvermijdelijk en de Kerk is op velerlei wijzen veranderd en beter geworden. Tijdens de laatste 100 jaar van de oecumenische beweging is er grote vooruitgang gemaakt, zowel door bilaterale akkoorden en vriendschapsbanden tussen individuele Kerken als door multilaterale samenwerking tussen vele of alle Kerken.

De uitdagingen voor de volgende 100 jaar worden steeds complexer, zowel voor de Kerken als voor de Europese landen. Vanavond worden wij eraan herinnerd dat eenheid niet enkel het doel is waartoe we geroepen zijn, maar ook de toekomst die God heeft bedoeld en gepland. Daarom openen we onze harten opnieuw voor Gods omvormende kracht, voor het welzijn van de Kerk en voor het heil van de wereld. Dankbaar om alles wat al is bereikt, willen wij onszelf opnieuw wijden aan het gebed en het werk voor die eenheid die zijn wil is. Amen.

Canon Dr. Robert Innes